

POSTANOWIENIE

26 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 26 listopada 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.

przeciwko T. S.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej T. S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 20 stycznia 2023 r., I ACa 879/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. zasądza od pozwanego T.S. na rzecz powoda Bank spółki akcyjnej w W. 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia T. S.;
3. oddala wniosek adwokata M.K. o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 20 stycznia 2023 r. pozwany T. S. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Skarżący podniósł, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów i sprecyzował, że chodzi o ustalenie wzajemnej relacji sankcji nieważności wynikającej z art. 58 § 2 i 3 k.c. z sankcją bezskuteczności postanowień wynikającej z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. Jego zdaniem, konieczne jest udzielenie jednoznacznej odpowiedzi, czy sankcja bezskuteczności postanowień umownych wyprzedza sankcję nieważności postanowień umowy lub też całej umowy z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego lub z tej przyczyny, iż bez postanowień, które uległyby eliminacji, strony nie zawarłyby umowy - *ergo* czy art. 385¹ § 1 i § 2 k.c. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 58 § 2 i 3 k.c.

Powód Bank spółka akcyjna w W. we wniesionej odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. m.in. postanowienia SN: z 8 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 13 października 2023, I CSK 2890/23; z 30 listopada 2023 r., I CSK 5560/22, i z 21 grudnia 2023 r., I CSK 3439/23). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie

argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 9 listopada 2023 r., I CSK 6588/22).

Wywody skarżącego nie czynią zadość omówionym powyżej wymaganiom. Pozwany w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stwierdził jedynie, że istnieją liczne orzeczenia sądów dotyczące przedmiotowej kwestii, ale orzeczeń tych nie powołał. Jak zostało to już wyjaśnione dla wykazania wystąpienia podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. niezbędne jest przytoczenie orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych ze wskazaniem, że dokonana w nich wykładnia danego przepisu nie jest jednolita. Podobnie pozwany nie wykazał – co jest wymagane – z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa w przedmiocie powołanych we wniosku przepisów jest niewystarczający, co jedynie mogłoby uzasadniać interwencję Sądu Najwyższego (zob. postanowienie SN z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1231/23).

Bez znaczenia jest przy tym, że pozwany w ramach uzasadnienia podstaw wniesionego środka prawnego powołuje się na określone orzecznictwo i poglądy doktryny związane z przedmiotem sprawy. Jak zostało to już podniesione nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi kasacyjnej argumentów na uzasadnienie przyjęcia jej do rozpoznania.

Ubocznie, odnosząc się do przedstawionego zagadnienia czy sankcja bezskuteczności postanowień umownych wyprzedza sankcję nieważności postanowień umowy lub nieważności całej umowy, należy zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wyjaśniono, że przepisy szczególne (w tym art. 385¹ - 385³ k.c.) wprowadzają instrument wzmożonej względem zasad ogólnych kontroli treści postanowień narzuconych przez przedsiębiorcę pod kątem poszanowania interesów konsumentów, a także szczególną sankcję mającą niwelować niekorzystne skutki zastosowania klauzul abuzywnych (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, nr D, poz. 50; z 27 maja 2022 r., II CSKP 377/22, z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22).

Konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. m.in. uchwałę SN z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87, oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56, a także wyroki SN z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17).

Jeżeli bez niedozwolonych postanowień umownych umowa nie może obowiązywać, a nie są spełnione przesłanki uzupełnienia luki przez regulację zastępczą i konsument nie wyraził świadomie i swobodnie woli sanowania postanowienia, umowa jest trwale bezskuteczna (nieważna), a podstawą tej nieważności jest art. 58 k.c. (zob. postanowienie SN z 24 września 2024 r., I CSK 3089/23).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Wniosek pełnomocnika procesowego o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym oddalono, mając na względzie, że złożony wniosek nie zawierał koniecznego oświadczenia, że opłata należna pełnomocnikowi nie została zapłacona w całości lub w części - § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (zob. postanowienie SN z 11 października 2024 r., I CSK 2397/24).

(a.z.)

[a.]